

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové, JUDr. Milana Kamlacha, JUDr. Jaroslava Vlašína a JUDr. Lenky Matyášové v právní věci žalobce: **D. D.,** zast. Mgr. Romanem Seidlerem, advokátem, se sídlem Plzeň, Na Jíkalce 13, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 27. 9. 2006, č. j. 14 Az 458/2004 - 39,

takto:

I. Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 27. 9. 2006, č. j. 14 Az 458/2004 – 39, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

II. Ustanovenému zástupci stěžovatele, advokátu Mgr. Romanu Seidlerovi, **se přiznává** odměna v částce 2400 Kč, která bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Odůvodnění:

Žalovaný rozhodnutím ze dne 6. 9. 2004, č. j. OAM-1537/VL-07-C09-2003, neudělil žalobci azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky (dále jen „zákon o azylu“), a dále na žalobce nevztáhl překážku vycestování podle § 91 téhož zákona. V odůvodnění rozhodnutí uvedl, že žalobce podal žádost o udělení azylu v níž uvedl, že je běloruské národnosti, pravoslavného vyznání, není a nebyl členem žádné politické strany či jiné organizace. Žalobce si od soukromé osoby vypůjčil peníze na otevření stánku, poté byl architektem nucen aby stánek zmodernizoval a aby kupoval produkci běloruských výrobců. Nájemní smlouva na pozemek na kterém stánek stál byla anulována. Peníze si žalobce vypůjčil na rok, podnikal však pouze půl roku a po této době přišli věřitelé a požadovali

splacení celého dluhu. Ke konci roku žalobce splatil polovinu dluhu a jelikož neměl dostatek prostředků na zaplacení celého dluhu bylo mu věřiteli oznámeno, že špatně skončí. Prostřednictvím známých si zařídil vízum do České republiky a dne 26. 3. 2003 opustil svou vlast. V případě návratu do vlasti by se obával zatčení, protože žádal v zahraničí o azyl. Za důvod žádosti o udělení azylu označil ve vlastnoručně psaném prohlášení finanční dluh a hrozbu fyzického násilí. Žalovaný dovodil, že motivem žádosti žalobce o udělení azylu byly potíže se soukromými osobami a nejednalo se v žádném případě o důvody podřaditelné pod ustanovení § 12 písm. a) či b) zákona o azylu, neboť žalobce ani netvrdil, že byl v zemi původu pronásledován pro některý z v tomto ustanovení vyjmenovaných důvodů, nebo, že by mu v případě návratu takové pronásledování hrozilo, event., že by měl odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, příslušnosti k určité sociální skupině či pro zastávání určitých politických názorů v zemi původu.

Žalobce podal dne 20. 10. 2004 u Krajského soudu v Ústí nad Labem proti tomuto rozhodnutí žalovaného žalobu, v níž konstatuje, že za vzniklé politicko-ekonomické situace jsou v Běloruské republice tvrdě porušována lidská práva. Na žalobcově případě je názorně vidět ekonomický tlak ze strany úřadů. Situace se zkomplikovala za dobu vládnutí A. G. L.. V daném případě byl tlak pracovníků M. s. zjevně zkoordinován s pracovníky milice, kteří vystupovali v úloze banky. Výše uvedené osoby jsou trestně nepostižitelné, což vedlo k ekonomickému, psychickému a záhy i fyzickému násilí. Z důvodu soudní nepostižitelnosti pracovníků milice a M. s., podřízených bezprostředně A. G. L. a na základě Evropské úmluvy o ochraně lidských práv žalobce žádá o přezkoumání žádosti o udělení azylu.

Krajský soud v Ústí nad Labem usnesením ze dne 21. 6. 2006, č. j. 14 Az 458/2004 – 33, žalobci uložil, aby v souladu s ust. § 71 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“) sdělil z jakých skutkových a právních důvodů rozhodnutí žalovaného napadá. Podle názoru krajského soudu žaloba neobsahovala náležitosti vyžadované ust. § 71 odst. 1 písm. d) s. ř. s., když v ní chyběl údaj o tom, z jakých skutkových a právních důvodů žalobce napadá rozhodnutí žalovaného. Ke splnění této povinnosti mu stanovil lhůtu 2 týdnů od doručení uvedeného usnesení. Výzva byla žalobci doručena dne 11. 7. 2006.

Žalobce ve stanovené lhůtě (podání bylo doručeno krajskému soudu dne 21. 7. 2006) zaslal krajskému soudu přípis nadepsaný jako „Odstranění nedostatků žaloby č. j. OAM-1537/VL-07-C09-2003“, ve kterém uvedl, že při projednávání jeho žádosti o azyl došlo k pochybení žalovaného. Rozhodnutí žalovaného napadl v celém rozsahu pro jeho nezákonnost, kterou spatřoval v tom, že žalovaný nezjistil přesně a úplně a skutkový stav věci před vydáním rozhodnutí, čímž porušil povinnost, kterou mu ukládají ustanovení § 3 odst. 4, § 32 odst. 1 a § 46 správního řádu, v důsledku čehož žalovaný nesprávně posoudil žalobcovu žádost o azyl. Důkazy které žalovaný opatřil před vydáním rozhodnutí nebyly úplné, čímž opětovně došlo k porušení ustanovení § 32 odst. 1 a 34 odst. 1 správního řádu a žalovaný tak nemohl správně usuzovat o skutkových a právních otázkách. Rozhodnutí žalovaného nevyplývalo ze zjištěných podkladů, chyběla zde logická vazba mezi rozhodnutím a podklady pro ně. Žalovaný nedostatečným způsobem objasnil důvody, které ho vedly k vydání napadeného rozhodnutí a tím porušil ust. § 47 odst. 3 správního řádu.

Usnesením ze dne 27. 9. 2006, č. j. 14 Az 458/2004 - 39, Krajský soud v Ústí nad Labem žalobu odmítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. V odůvodnění konstatoval, že jednou z podmínek řízení je řádná žaloba.

Mezi nezbytné náležitosti žaloby patří podle § 71 odst. 1 písm. d) s. ř. s. žalobní body, z nichž musí být patrno, z jakých skutkových a právních důvodů považuje žalobce napadené výroky rozhodnutí za nezákonné nebo nicotné. Odstranitelný nedostatek podmínky řízení spočívající v tom, že žaloba neobsahovala žádný žalobní bod se stal po uplynutí lhůty k podání žaloby stanovené v § 71 odst. 2 s. ř. s neodstranitelným nedostatkem podmínky řízení. Žaloba musí obsahovat žalobní body, z nichž musí být patrno, z jakých skutkových a právních důvodů považuje žalobce napadené výroky rozhodnutí za nezákonné nebo nicotné. Doplnění popř. odstranění vad žaloby bylo možné učinit ve lhůtě stanovené soudem ve smyslu ust. § 37 odst. 5 s. ř. s. k žalobním bodům již uplatněným. Krajský soud citoval obsah žaloby a dospěl k závěru, že žaloba obsahovala označení napadeného rozhodnutí, datum a podpis žalobce, důvody pro které žalobce opustil zemi původu, nikoliv však dostatečně přesně a podrobně specifikované žalobní body. Proto krajský soud vyzval žalobce usnesením ze dne 21. 6. 2006, č. j. 14 Az 458/2004 - 33, k odstranění vad předmětné žaloby, přičemž vycházel z názoru Nejvyššího správního soudu vysloveném v jeho rozsudku ze dne 24. 3. 2006, č. j. 5 Azs 274/2005 - 50. Na toto usnesení krajského soudu žalobce zareagoval svým podáním označeným jako „odstranění nedostatků žaloby“. Žalobce podle názoru krajského soudu v tomto podání uvedl vady správního řízení toliko v obecné rovině bez zjevné konkretizace na jeho případ, omezil se jen na citaci příslušných ustanovení správního řádu, aniž by uvedl konkrétní pochybení žalovaného, kterých se měl dopustit v azylové proceduře a nevymezil tak dostatečným způsobem rozsah přezkumu žalobou napadeného rozhodnutí. Chybějící vymezení konkrétních skutkových a právních důvodů podání žaloby krajský soud shledal za zásadní vadu žaloby, neboť podle ust. § 72 odst. 2 věty první s. ř. s. je soud oprávněn přezkoumat napadené výroky rozhodnutí pouze v mezích žalobních bodů. Jestliže žalobce vymezil žalobní body výlučně v obecné rovině bez zjevné souvztažnosti k předmětnému případu, pak by byl soud v rámci své rozhodovací činnosti nucen provést přezkum v takovém rozsahu, jímž by se žalobci dostalo podrobnějšího přezkumu, než pokud by žalobce konkrétními výtkami rozsah přezkumu vymezil. Při učinění tohoto závěru krajský soud vycházel z rozsudku rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 12. 2005, č. j. 2 Azs 92/2005 – 58, a z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 4. 2006, č. j. 8 Azs 86/2005 - 50. Krajský soud dospěl k závěru, že zjištěné vady žaloby nebyly žalobcem odstraněny v soudem stanovené lhůtě k jejich odstranění a vzhledem k této skutečnosti nebyly splněny podmínky řízení, když z odstranitelného nedostatku řízení se stal neodstranitelný nedostatek, pro který nebylo možné v řízení pokračovat. Chybějící konkrétní vymezení žalobních bodů, které nebyly žalobcem doplněny ve lhůtě k podání žaloby ani v následně stanovené soudcovské lhůtě považoval krajský soud za neodstranitelný nedostatek podmínky řízení, pro kterou krajský soud s odkazem na § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. žalobu odmítl.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce (dále jen „stěžovatel“) včas kasační stížnost z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., přičemž z důvodu procesní opatrnosti jako další důvody podání kasační stížnosti uvedl též ustanovení § 103 odst. 1 písm. c) a d) s. ř. s. V kasační stížnosti stěžovatel uvedl, že krajský soud napadeným usnesením porušil ustanovení § 37 odst. 5 s. ř. s. Na výzvu soudu aby odstranil nedostatky žaloby a uvedl z jakých skutkových a právních důvodů napadá rozhodnutí žalovaného, reagoval v soudem uložené lhůtě stěžovatel dopisem ze dne 20. 7. 2006, ve kterém uvedl důvody kvůli kterým podal žalobu. Stěžovatel měl za to, že žalovaný nezjistil přesně a úplně skutkový stav věci a nemohl pochopit, z čeho krajský soud usoudil, že jeho podání vykazovalo znaky formulářového podání s univerzálním obsahem a považoval v této části napadené usnesení za nedostatečně odůvodněné. Domníval se, že splnil požadavky soudu a ten byl povinen se žalobou zabývat. Odmítnutím žaloby soudem byla porušena stěžovatelova práva

podle čl. 36 Listiny základních práv a svobod a došlo i k porušení čl. 3, 14 a 26 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Žaloba byla natolik konkrétní, byť nikoliv pregnantně formulovaná, že bylo možné dovodit, čeho se stěžovatel domáhal a z jakých důvodů. Odmítnutím žaloby soud porušil taktéž ust. § 36 s. ř. s., neboť nezajistil rovné postavení účastníků řízení. Stěžovatel dále napadenému rozhodnutí vytkl porušení ust. § 64 s. ř. s. ve spojení s § 18 z. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), když krajský soud měl stěžovateli zajistit tlumočníka, jakmile okolnost, že nerozumí českému jazyka vyšla najevo. Stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení krajského soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení a žádal o ustanovení advokáta, protože nemá práci ani žádný hodnotnější majetek a advokáta si nemůže dovolit.

Usnesením ze dne 2. 11. 2006, č. j. 14 Az 458/2004 – 49, Krajský soud v Ústí nad Labem ustanovil stěžovateli zástupce z řad advokátů a to: Mgr. Romana Seidlera, advokáta se sídlem Plzeň, Na Jíkalce 13, s odůvodněním, že z dosavadního řízení a z potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech stěžovatele vyplynulo, že jsou splněny předpoklady pro osvobození od soudního poplatku a že stěžovatel musí být zastoupen advokátem, a proto mu krajský soud na základě jeho žádosti ustanovil zástupce z řad advokátů.

Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti ze dne 15. 12. 2006 popřel její oprávněnost, neboť se domnívá, že jak jeho rozhodnutí ve věci azylu ve všech částech výroku, tak i usnesení krajského soudu, byly vydány v souladu s právními předpisy. I pro řízení o kasační stížnosti odkázal na správní spis, zejména na vlastní podání, které stěžovatel učinil během správního řízení a na své rozhodnutí. Konstatoval, že nesdílí názor stěžovatele, že krajský soud měl sám dovodit z vadné žaloby skutkové a právní důvody. Podle ustálené judikatury soud není povinen ani oprávněn za žalobce cokoli dovozovat a domýšlet. Žalovaný navrhl zamítnout kasační stížnost pro nedůvodnost, pokud nebude odmítnuta pro absenci právního zastoupení advokátem.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil ve své kasační stížnosti, a dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Z textu kasační stížnosti vyplývá, že ji stěžovatel podal z důvodů uvedených v ustanovení § 103 odst. 1 písm. c), d) a e) s. ř. s.

Popsané důvody kasační stížnosti nasvědčují závěru, že je dán toliko důvod kasační stížnosti podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. Tento důvod je totiž ve vztahu k důvodům podle písm. a) až d) téhož ustanovení důvodem speciálním. Je-li dán důvod podle písm. e), vylučuje to důvody podle písm. a), c) a d), neboť nezákonným je rozhodnutí o odmítnutí návrhu (žaloby) nebo o zastavení řízení v každém případě i tehdy, byla-li v něm soudem nesprávně posouzena právní otázka ve smyslu § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s, bylo-li řízení u krajského soudu zmatečné ve smyslu § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s. nebo je-li rozhodnutí krajského soudu nepřezkoumatelné ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.

V dané věci krajský soud žalobu vůbec věcně neprojednával, ale usnesením ji odmítl, jelikož stěžovatel nevymezil (ani po doplnění) konkrétní skutkové a právní důvody podání žaloby, tuto vadu neodstranil v soudem stanovené lhůtě a tím nebyla splněna podmínka řízení, když se z odstranitelného nedostatku řízení stal neodstranitelný nedostatek, pro který nebylo možné v řízení pokračovat [§ 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s. ve spojení s § 71 odst. 1 s. ř. s.].

Nejvyšší správní soud již ve svém rozhodnutí ze dne 21. 4. 2005, sp. zn. 3 Azs 33/2004, konstatoval, že je-li kasační stížností napadeno usnesení soudu o odmítnutí žaloby, přicházejí pro stěžovatele v úvahu z povahy věci pouze kasační důvody dle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., spočívající v tvrzené nezákonnosti rozhodnutí o odmítnutí návrhu.

Sporným v dané případě je tedy to, zda žaloba (i po jejím doplnění) skutečně vykazovala takové vady, pro které nebylo možno v řízení pokračovat, jak uvedl krajský soud, a proto se Nejvyšší správní soud v dalším koncentroval především na její posouzení.

V dané věci jde tudíž o posouzení, zda a jakou vadou stěžovatelova žaloba trpěla, a sice konkrétně, zda byl v žalobě uveden alespoň jeden žalobní bod či nikoli. Ze stěžovatelovy žaloby bylo možné dovodit, že argumentuje proti způsobu, jakým se s jeho žádostí o udělení azylu vypořádal žalovaný. Poukazoval na situaci v zemi původu, kde jsou tvrdě porušována lidská práva a zdůraznil, že na jeho příkladě (skutkově popsaném v rozhodnutí žalovaného) je názorně vidět ekonomický tlak ze strany úřadů a „nemožnost právních žalob příslušným orgánům moci“. Uvedl, že v daném případě byl tlak pracovníků Městského sovětu zjevně zkoordinován s příslušníky milice, přičemž tyto osoby jsou nepostižitelné, což vedlo k ekonomickému, psychickému i fyzickému násilí. Jednalo se o porušení ust. § 12 písm. a) zákona o azylu. Stěžovatel tak sice právně i stylisticky neobratně formuloval své žalobní námitky, ale přesto lze ze žaloby dovodit, že míří na nesprávné posouzení právní otázky pronásledování ve smyslu uvedeného zákonného ustanovení. Vychází-li Nejvyšší správní soud ze situace, v jaké stěžovatel své podání Krajskému soudu Ústí nad Labem činil, a ze skutečnosti, že stěžovatel nehovořil českým jazykem (v průběhu správního řízení s ním bylo jednáno za přítomnosti tlumočníka a sám stěžovatel již v žádosti o udělení azylu uvedl, že je schopen se dorozumět toliko ruským jazykem), pak neobratnost, jež se projevila ve způsobu, jakým se stěžovatel na Krajský soud v Ústí nad Labem obrátil, a jakým projevil snahu o doplnění žaloby o důvody právní, kde vytýká správnímu orgánu porušení konkrétních ustanovení správního řádu, nemohla být důvodem pro odepření projednání věci před soudem. Jak zdejší soud konstatoval ve svém rozhodnutí ze dne 28. 12. 2005, sp. zn. 6 Azs 152/2005, i sám Nejvyšší správní soud totiž v odůvodněných případech přistupuje na samu hranici příznivosti posouzení pro stěžovatele a určitou aktivitu v tomto směru očekává i od soudů, jejichž rozhodnutí má přezkoumávat. Nejvyšší správní soud je tedy v projednávané věci přesvědčen, že dikce žaloby, jak byla shora uvedena, splňuje minimální požadavky na formulaci žalobního bodu, neboť z ní lze usoudit alespoň v základních ohledech na právní argumentaci i skutková tvrzení, jež stěžovatel u Krajského soudu v Ústí nad Labem hodlal uplatnit.

Podle § 71 odst. 1 s. ř. s. žaloba musí kromě obecných náležitostí podání (§ 37 odst. 2 a 3 s. ř. s.) obsahovat označení napadeného rozhodnutí a den jeho doručení nebo jiného oznámení žalobci, označení osob na řízení zúčastněných, jsou-li žalobci známy, označení výroků rozhodnutí, které žalobce napadá, žalobní body, z nichž musí být patrno, z jakých skutkových a právních důvodů považuje žalobce napadené výroky rozhodnutí za nezákonné nebo nicotné, jaké důkazy k prokázání svých tvrzení žalobce navrhuje provést a návrh výroku rozsudku. Podle § 37 odst. 5 s. ř. s. předseda senátu usnesením vyzve podatele k opravě nebo odstranění vad podání a stanoví k tomu lhůtu. Nebude-li podání v této lhůtě doplněno nebo opraveno a v řízení nebude možno pro tento nedostatek pokračovat, soud řízení o takovém podání usnesením odmítne, nestanoví-li zákon jiný procesní důsledek. O tom musí být podatel ve výzvě poučen. Podle těchto ustanovení krajský soud též i postupoval.

Žalobce na základě výzvy krajského soudu v Ústí nad Labem zaslal tomuto soudu ve stanovené lhůtě přípis ze dne 20. 7. 2006, ve kterém rozhodnutí žalovaného vytkl celou řadu právních vad. K tomuto doplňku nelze přistoupit jako k rozšiřování žaloby, jež by po uplynutí lhůty pro její podání bylo vyloučeno (§ 71 odst. 2 věta třetí s. ř. s.), nýbrž jen k upřesnění, resp. rozvedení stávajícího žalobního bodu (to je totiž možné, resp. tam, kde je toho třeba, i nezbytné, učinit i po marném uplynutí této lhůty). V daném případě však lhůta dodržena byla.

Ze žaloby (která obsahovala obecné náležitosti) bylo ostatně již před jejím doplněním zřejmé, v jakém rozsahu stěžovatel správní rozhodnutí napadá, a rovněž důvody, proč tak činí, a bylo tak možné považovat podmínku žalobních bodů ve smyslu ustanovení § 71 odst. 1 písm. d) s. ř. s. za splněnou, a žalobu bylo možné u krajského soudu projednat. Stěžovatel v podané žalobě uvedl zejména konkrétní skutkové žalobní body, které později na výzvu soud doplnil dalšími právními důvody. Stěžovatelova žaloba tudíž již před jejím doplněním splňovala minimální požadavky na formulaci žalobního bodu, ze žaloby dále vyplývalo, že se stěžovatel domáhá přezkoumání své žádosti o udělení azylu. Krajský soud tak pochybil, když žalobní body považoval za vymezené výlučně v obecné rovině, bez zjevné souvztažnosti k předmětnému případu. Dle názoru Nejvyššího správního soudu tak ani nebylo nutné, aby krajský soud vyzýval stěžovatele k odstranění vad žaloby, jelikož žaloba byla projednatelná i bez jejího doplnění; po jejím doplnění - na výzvu soudu - ji měl tím spíše krajský soud projednat.

Dále pak se Nejvyšší správní soud zabýval námitkou stěžovatele týkající se porušení § 36 s. ř. s zakotvujícího rovnost účastníků řízení a dále ust. § 64 s. ř. s. ve spojení s § 18 o. s. ř., když dle názoru stěžovatele měl krajský soud stěžovateli zajistit tlumočníka, jakmile okolnost, že nerozumí českému jazyka vyšla najevo.

Nejvyšší správní soud konstatuje, že soudní řád správní neobsahuje konkrétní ustanovení o právu jednat před soudem ve své mateřštině. Se zřetelem k ustanovení § 64 s. ř. s. (podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro řízení ve správním soudnictví přiměřeně ustanovení prvé a třetí části občanského soudního řádu) bylo třeba postupovat podle ustanovení § 18 o. s. ř. Podle ustanovení § 18 odst. 1 o. s. ř. mají účastníci v občanském soudním řízení rovné postavení, mají právo jednat před soudem ve své mateřštině a soud je povinen zajistit jim stejné možnosti k uplatnění jejich práv. Podle ustanovení § 18 odst. 2 o. s. ř. účastníku, jehož mateřštinou je jiný, než český jazyk, soud ustanoví tlumočníka, jakmile taková potřeba vyjde v řízení najevo. Z tohoto ustanovení tedy vyplývá, že k tomu, aby soud ustanovil tlumočníka, nestačí pouze zjištění, že jde o účastníka, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk, ale současně musí být splněna i další podmínka, tedy to, že musí vyjít taková potřeba v řízení najevo.

Zásada rovnosti účastníků řízení formulovaná v ustanovení § 36 s. ř. s. a § 18 o. s. ř. je projevem ústavního principu rovnosti účastníků vyjádřeného v čl. 96 odst. 1 Ústavy a v čl. 37 odst. 3 a 4 Listiny základních práv a svobod. Při posuzování postupu Krajského soudu v Ústí nad Labem při realizaci tohoto práva zakotveného v uvedených ustanoveních s. ř. s. a o. s. ř., dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že krajský soud pochybil tím, že ve věci stěžovateli neustanovil tlumočníka, ačkoliv tato potřeba vyšla v řízení najevo a nepostupoval v souladu s ustanovením § 18 o. s. ř., což ve svých důsledcích znamenalo, že při svém postupu nerespektoval zásadu rovnosti účastníků řízení v tomto ustanovení zakotvenou. (Tlumočníka totiž ustanovil jen pro překlad rusky žalobcem sepsané žaloby do jazyka českého). Nejvyšší správní soud vychází totiž z toho, že jestliže stěžovatel žalobu

sepsal v jazyce ruském a pohovor k žádosti o udělení azylu byl proveden také v ruském jazyce, vyplývá z toho, že stěžovatel nemohl úkonům soudu v českém jazyce rozumět a patřičným způsobem na ně reagovat, a jde tak o situaci, v níž vyšla v řízení před krajským soudem najevo potřeba ustanovit tlumočníka účastníku, jehož mateřštinou je jiný než český jazyk. Nejvyšší správní soud již ve svém rozhodnutí ze dne 21. 4. 2005, č. j. 2 Azs 52/2005 – 47, konstatoval, že účastníkovi, který neovládá češtinu, je nutno sdělit obsah soudní písemnosti také v jazyce, kterému dobře rozumí, je-li obsahem této písemnosti výzva, pokyn či informace, že účastník má či může něco učinit jen v určité relativně krátké lhůtě, a nelze-li po něm spravedlivě požadovat, aby si vedle samotné věcné reakce na úkon soudu ještě v této lhůtě zajistil jeho překlad či jinak zjistil jeho obsah. K zachování práv účastníka podle § 18 o. s. ř. však v takovém případě postačí, jestliže jej soud nejpozději spolu s prvním úkonem učiněným poté, co u účastníka potřeba tlumočníka vyjde najevo, v jazyce účastníkovi dobře srozumitelném vyrozumí o tom, že soud zasílá písemnosti účastníkům v češtině a že pokud účastník není schopen jim porozumět nebo není schopen si rychle zajistit jejich překlad, má se ihned po doručení písemnosti obrátit na soud, který zajistí, že účastníkovi bude obsah soudní písemnosti sdělen v jazyce jemu dobře srozumitelném. Tímto způsobem však Krajský soud v Ústí nad Labem v posuzovaném případě nepostupoval**.** Na uvedených závěrech nemůže ničeho měnit ani ta skutečnost, že na usnesení krajského soudu ze dne 21. 6. 2006 již stěžovatel reagoval přípisem v českém jazyce, neboť tato skutečnost sama o sobě nemůže ovlivnit závěr o splnění podmínek ustanovení § 18 odst. 2 o. s. ř., tedy závěr o tom, že v řízení vyšla najevo potřeba ustanovit tlumočníka v době, kdy stěžovatel podal ke krajskému soudu žalobu (20. 10. 2004), neboť v této době stěžovatel nebyl schopen reagovat na úkony krajského soudu v českém jazyce. Ostatně tato potřeba trvala nepochybně i v době výzvy krajského soudu k jejímu doplnění, neboť stěžovatel na ni reagoval podáním, které soud označil v odůvodnění napadeného usnesení jako „vykazující znaky formulářového podání s univerzálním obsahem používaným i v jiných žalobách ve věcech azylových“. Důvodem této „nedostatečnosti“ podání mohla být právě skutečnost, že stěžovatel výzvě soudu neporozuměl.

Nejvyšší správní soud v této souvislosti poukazuje také na nález Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2005, sp. zn. II. ÚS 186/05*,* ve kterém Ústavní soud konstatoval, že existuje-li pochybnost o tom, zda je účastník řízení s ohledem na své jazykové znalosti schopen adekvátně reagovat na výzvu soudu ke splnění procesních povinností nebo uplatnění procesních práv v českém jazyce, je třeba úkon soudu provést rovněž v jazyce, kterému účastník řízení rozumí, anebo mu ustanovit tlumočníka (§ 18 odst. 2 o. s. ř). Názor, že tato potřeba v řízení nevyšla najevo, neboť účastník řízení podal složitá podání (žalobu a kasační stížnost) v českém jazyce, je nepřípustně formalistický. Má-li soud ještě před provedením úkonu (vydáním usnesení k odstranění vad žaloby) k dispozici spis správního orgánu, ze kterého zcela jasně vyplývá, že účastník řízení nezná český jazyk a správní řízení bylo z tohoto důvodu vedeno v jiném jazyce a byl ustanoven tlumočník, musí na to soud reagovat, jinak porušuje základní právo účastníka, zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

Předmětné námitky stěžovatele shledal Nejvyšší správní soud z výše uvedených důvodů důvodné, a proto mu nezbylo, než napadené usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem zrušit (§ 110 odst. 1 s. ř. s.) a věc mu vrátit k dalšímu řízení.

Podle § 110 odst. 3 s. ř. s. zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem ve zrušovacím rozhodnutí. Na krajském soudu tedy nyní bude,

aby řádně posoudil stěžovatelem napadené rozhodnutí žalovaného, vypořádal se s veškerými žalobními body a své závěry vyčerpávajícím způsobem odůvodnil.

V novém rozhodnutí ve věci krajský soud rozhodne i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti podle § 110 odst. 2 s. ř. s.

Stěžovateli byl usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 2. 11. 2006, č. j. 14 Az 458/200 – 49, pro řízení o kasační stížnosti ustanoven zástupcem advokát; v takovém případě platí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát (§ 35 odst. 8 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud ze spisu zjistil, že ustanovenému zástupci náleží v souladu s ustanovením § 11 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb, ve znění pozdějších předpisů, odměna za jeden úkon právní služby po 2100 Kč spočívající v převzetí a přípravě zastoupení, a jeden režijní paušál po 300 Kč podle § 13 odst. 3 téže vyhlášky. Ze spisu nevyplývá, že ustanovený advokát je plátcem daně z přidané hodnoty, ustanovenému zástupci se tedy přiznává náhrada nákladů řízení v celkové výši 2400 Kč. Uvedená částka bude zástupci stěžovatele vyplacena do 30 dnů od právní moci tohoto usnesení z účtu Nejvyššího správního soudu.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 16. března 2007

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu